

Čís. 12425.

Zaměstnanec nemůže se domáhati na zaměstnavateli, přesídlivším v dubnu 1919 z Bilska do Opavy náhrady škody z důvodu, že ho zaměstnavatel nepřihlásil k pensijnímu pojištění u prozatímní úřadovny pro pensijní pojištění soukromých zaměstnanců se sídlem v Bilsku, zřízené podle vyhlášky polské zemské vlády pro vévodství Těšínské ze dne 11. července 1919, čís. 2430/8. Stačí, že zaměstnanec byl přihlášen zaměstnavatelem u zemské úřadovny pensijního pojištění v Opavě, a že tato úřadovna jeho přihlášku přijala a pojištění provedla. Na tom nebylo nic změněno napotomní změnou poměrů.

(Rozh. ze dne 9. března 1933, Rv II 538/31.)

Žalobce, postupník Anny Sch-ové, domáhal se na Svazu zemědělských družstev ve Slezsku náhrady škody, shledávaje zavinění žalovaného svazu v tom, že nepřihlásil Annu Sch-ovou k pensijnímu pojištění u prozatímní úřadovny pro pensijní pojištění soukromých úředníků se sídlem v Bilsku. Žalovaný svaz přestěhoval se v dubnu 1919 do Opavy, Anna Sch-ová zůstala v Bilsku, by tam vedla správu zboží, jež tam žalovaný svaz zanechal po svém přesídlení do Opavy. Žalovaný svaz přihlásil Annu Sch-ovou k pensijnímu pojištění u zemské úřadovny pensijního pojištění v Opavě, jež přihlášku přijala a pojištění provedla. Služební poměr mezi Annou Sch-ovou a žalovaným svazem byl skončen dnem 31. srpna 1919. Procesní soud první stolice uznal, odvolací soud neuznal žalobní nárok důvodem po právu. Důvody: Jako důvod nároku na náhradu škody uplatnila žalující strana v žalobě, že žalovaný svaz, jenž se v dubnu 1919 přestěhoval do Opavy, nedbal nařízení příslušné polské vlády, vydaného před tím, kdy ještě měl stále sídlo v Bilsku, podle něhož byly veškeré přihlášky při starých rakouských pensijních pojišťovacích ústavech pro polsko-slezské území prohlášeny za neplatné a jímž bylo předepsáno, by učiněny byly dnem 1. ledna 1919 veškeré přihlášky vztahující se na polsko-slezské území u pensijního pojišťovacího ústavu ve Lvově, a že se spokojil; přestěhovav se pak později v dubnu 1919 do Opavy, přihláškou Anny Sch-ové u Pensijního pojišťovacího ústavu v Opavě, ačkoliv Anna Sch-ová nikdy nebyla zaměstnána v Opavě, dále, že přihláškou neprávem učiněnou v Opavě nastala ztráta práv proti Vídeňskému pensijnímu ústavu. Odvolací soud nesdílí právní názor prvního soudu, že se žalovaný svaz dopustil zavinění tím, že přihlášku Anny Sch-ové neprovedl u Bílské úřadovny. Žalovaný svaz přihlásil, jak nesporno, Annu Sch-ovou po svém přestěhování do Opavy u Zemské úřadovny všeobecného pensijního ústavu v Opavě. Odvolací soud připustil, by odpomohl vytykané kustosť řízení po této stránce, důkaz dotazem na právě uvedenou úřadovnu v Opavě, nyní úřadovnu B. »Všeobecného pensijního ústavu« v Brně, a zjistil na základě zprávy této úřadovny ze dne 27. dubna 1931, že na přihlášce Anny Sch-ové bylo zaměstnavatelem (žalovaným svazem) výslovně uvedeno jako místo zaměstnání »Bílsko«, že přes to byla tato přihláška bývalou úřadovnou v Opavě převzata a pojištění provedeno za dobu od 1. ledna 1919 do 31. května 1919 výměrem ze dne 26. dubna

1920, jelikož Bílsko bylo tenkrát považováno za tuzemsko, a že teprv po provedení plebiscitu bylo Bílsko považováno za cizozemsko a z tohoto důvodu byl výměr této úřadovny zase zrušen, a to, jak nesporno, výměrem Zemské úřadovny všeobecného pensijního ústavu v Opavě ze dne 2. září 1923. Rekursu žalované strany proti tomuto výměru nebylo vyhověno rozhodnutím zemské politické správy v Opavě, které bylo výměrem politické okresní správy v Opavě ze dne 19. listopadu 1924 doručeno stranám. Dále jest zprávou úřadovny B. všeobecného pensijního ústavu v Brně zjištěno, že žalovaný svaz v Bílsku v srpnu 1919 již vůbec neměl závod ani obchodní místo v Bílsku a z toho důvodu také nemohl obdržeti vyzvání pro úřadovnu pensijního ústavu v Bílsku k dodatečné přihlášce Sch-ové, jelikož ústav ten započal svou činnost teprv v srpnu 1919. Za plebiscitu bylo celé území vévodství Těšínského, tedy též Bílsko, podle názoru tehdejší vlády Československé republiky součástí Československé republiky, byť i Bílsko bylo ve skutečnosti pod mocí polskou. Splnil tudíž žalovaný svaz podle názoru odvolacího soudu za poměrů tenkrát panujících svou povinnost, ohlásiti svou zaměstnanku pojištěním povinnou Annu Sch-ovou v Bílsku u příslušné zemské úřadovny (§ 73 zákona o pens. poj.) plně tím, že Annu Sch-ovou ohlásil u Zemské úřadovny všeobecného pensijního ústavu v Opavě, udav v přihlášce výslovně jako místo jejího zaměstnání Bílsko. Žalovaný svaz v Opavě neměl příčiny a povinnosti, dokud Bílsko považováno bylo za součást Československé republiky, přihlásiti svou zaměstnanku Annu Sch-ovou u pensijního ústavu v Bílsku, i kdyby skutečně byl pensijní ústav v Bílsku vyzval zaměstnavatele, by přihlásili své zaměstnance s platností od 1. ledna 1919, to tím méně, ana jeho přihláška byla převzata příslušnou úřadovnou v Opavě, pojištění bylo provedeno a zrušeno teprve v roce 1923. Z toho, že pojištění Anny Sch-ové bylo u úřadovny v Opavě přihlášeno a provedeno jen za dobu od 1. ledna 1919 až do 31. května 1919 a ne až do 31. srpna 1919, nevyvozuje žalující strana žalobní nárok. Podle názoru odvolacího soudu učinil žalovaný svaz za zjištěných poměrů vše, co jako zaměstnavatel podle předpisů v tuzemsku platících učiniti měl. Že později tyto poměry byly změněny, nemůže na jeho tehdejší povinnosti nic měniti. Jest proto odvolateli přisvědčiti, že mu nelze přičísti zavinění v tom, že přihlásil Annu Sch-ovou u úřadovny v Opavě a neučinil tak u úřadovny v Bílsku, i když Sch-ová byla až do 31. srpna 1919 v jeho službách v Bílsku.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nesprávné posouzení věci po stránce právní (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) vytýká dovolatel jen proto, že odvolací soud neshledal zavinění žalovaného svazu v tom, že nepřihlásil Annu Sch-ovou k pensijnímu pojištění u prozatímní úřadovny pro pensijní pojištění soukromých úředníků se sídlem v Bílsku, jež byla zřízena podle vyhlášky polské zemské vlády pro vévodství Těšínské ze dne 11. července 1919 čís. 2430/8. Ani tato výtka není opodstatněna. V tomto sporu jde o nárok na náhradu škody, jež vzešla Anně Sch-ové z toho, že prý ji žalovaný svaz nepřihlásil jako svou zaměstnankyni k pensijnímu pojištění, kterýžto nárok přešel po-

stupem na žalobce. Služební poměr mezi Annou Sch-ovou a žalovaným svazem byl podle zjištění nižších soudů zrušen dnem 31. srpna 1919. Jest tudíž posuzovati žalobní nárok s hlediska tehdy platného zákona o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. na rok 1907 v doslovu novely ze dne 25. června 1914, čís. 138 ř. z. Není sporu o tom, že tento zákon platil v době, o kterou tu jde, také na celém území bývalého vévodství Těšínského, ať bylo pod skutečnou mocí československou nebo polskou. V § 73 odst. (1) novely čís. 138/1914 ř. zák. bylo stanoveno, že přihláška k pensijnímu pojištění se má státi u příslušné zemské úřadovny. Příslušnost k zemské úřadovně byla upravena v § 54 v ten způsob, že se řídí podle služebního místa pojištěncova; jako služební místo platí v pochybnosti sídlo podniku pokud se týče dotyčného odštěpného závodu. V souzeném případě bylo odvolacím soudem zjištěno, že žalovaný svaz, jenž se přestěhoval do Opavy v dubnu 1919, neměl v době, když byla vydána vyhláška polské zemské vlády pro vévodství Těšínské ze dne 11. července 1919 čís. 2430/8, v Bílsku ani závod ani obchodní místo. Soud první stolice zjistil sice dále, že Anna Sch-ová zůstala v Bílsku proto, aby tam vedla správu zboží, jež tam žalovaný svaz zanechal po svém přesídlení do Opavy, avšak při tom nelze přehlížeti, že Bílsko bylo po státním převratu a v době, o kterou tu jde, československou vládou považováno za součást státního území československého. Bylo to podrobně vyloženo již v rozhodnutí čís. 5593 sb. n. s., na něž se dovolatel pro stručnost odkazuje, a jen se dodává, že podle vládní vyhlášky ze dne 18. prosince 1924, čís. 20 sb. z. a n. z roku 1925 byly hranice státní svrchovanosti Polska a Československa nad bývalým vévodstvím Těšínským stanoveny teprve rozhodnutím konference velvyslanců ze dne 28. července 1920. Podle tehdejšího stavu, to jest v době do konce srpna 1919, kdy byl zrušen služební poměr mezi Annou Sch-ovou a žalovaným svazem — byla zemská úřadovna pensijního ústavu v Opavě, zřízená vyhláškou ministra vnitra ze dne 5. listopadu 1908, čís. 227 ř. z. pro celé Slezsko, příslušnou na základě §§ 73 a 54 novely čís. 138/1914 ř. z. pro služební místa i v Opavě i v Bílsku. Nižšími soudy bylo dále zjištěno, že žalovaný svaz přihlásil Annu Sch-ovou jako svou zaměstnankyni k pensijnímu pojištění u zemské úřadovny pensijního ústavu v Opavě a že tato úřadovna výměrem ze dne 26. dubna 1920, čís. 71/P jeho přihlášku přijala a pojištění provedla, ač bylo v přihlášce výslovně uvedeno, že Anna Sch-ová byla tehdy zaměstnána v Bílsku. Z toho plyne, že žalovaný svaz podle tehdejších poměrů dostal své zákonné povinnosti k přihlášce podle § 73 novely čís. 138/1914 ř. zák. Odvolací soud správně vyložil, že později nastalou změnou poměrů nemohlo se nic změnit na přihlašovací povinnosti, kterou žalovaný svaz měl a také splnil v době, když byla Anna Sch-ová ještě v jeho službách. Pokud se konečně v dovolání dovozuje, že by bylo postačilo, kdyby byl žalovaný svaz učinil přihlášku k pensijnímu pojištění z opatrnosti též u polské prozatimní úřadovny v Bílsku, jest k tomu připomenouti, že zavinění zavazující k náhradě škody nelze spatřovati v tom, že žalovaný svaz, mající své sídlo v tuzemsku, nepodal přihlášku u cizozemské pensijní úřadovny, zřízené na území, jež podle tehdejších poměrů bylo považováno za součást státního

území Československé republiky, neboť podle tehdejšího právního stavu neměl k tomu zákonné povinnosti. Nebylo-li prokázáno zavinění žalovaného, nemá podkladu žalobní nárok na náhradu škody.

Čís. 12426.

Ustanovení § 64 čís. 4 c. ř. s. jest omezeno na chudou stranu, která nemá právo žádati zřízení advokáta (§ 64 čís. 3 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 10. března 1933, R I 117/33.)

Žalobu o zaplacení 4.000 Kč procesní soud první stolice zamítl. Odvolací soud nevyhověl odvolání uplatňujícímu zmatečnost.

Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení i rozsudek první stolice jakož i řízení mu předcházející počínajíc ústním jednáním ze dne 14. října 1932 a vrátil spor soudu první stolice, by dále jednal a znovu rozhodl.

Důvody:

Rekurentům jest přisvědčiti, že odvolací soud posoudil věc právně mylně, míně, že v souzeném sporu nebylo potřebí, by žalobcům majícím právo chudých byl ustanoven k hájení jejich práv advokát a že jim mohl býti ustanoven zástupcem úředník soudu. Jde o spor nad 2.000 Kč; v něm sice není zastoupení advokátem zákonem nařízeno, avšak může v něm býti podle § 29 c. ř. s. v místech, kde jsou aspoň dva advokáti, zmocněncem stran jen advokát, a chudá strana má v něm v takových místech podle § 64 čís. 3 c. ř. s. právo žádati, by jí byl k prozatímně bezplatnému hájení jejich práv zřízen advokát. Odstavec 4 téhož § ustanovuje ovšem, že strana chudá ve sporech, kde není zastoupení advokátem zákonem nařízeno, musila-li žaloba býti podána u některého soudu mimo bydliště nebo stálý pobyt chudé strany, má právo žádati, by jí k bezplatnému hájení jejich práv při ústním projednání zřízen byl zástupce úřední. Ze srovnání citovaných odstavců čís. 3 a 4 podává se, že ustanovení odstavce čís. 4 omezeno jest na chudou stranu, která nemá právo žádati za zřízení advokáta (viz též Hora: Československé právo procesní II. díl, str. 98). V M. jest, jak jest všeobecně známo, více advokátů než dva. Proto žalobcům byl neprávem za zástupce zřízen soudní úředník místo advokáta, žalobci nebyli řádně v první stolici zastoupeni a řízení bylo počínajíc ústním jednáním zmatečné podle § 477 čís. 5 c. ř. s.

Čís. 12427.

Zahájení určovacího záporného sporu ještě právoplatně nerozsouzeného nebrání oprávněnému ve vymáhání nároku novým sporem o plnění.

Podle § 1497 obč. zák. přerušuje se promlčení, podá-li žalobu oprávněný, nikoliv podáním záporné určovací žaloby odpůrcem.